

Caragiale și presa

Julian BOLDEA

În cartea sa *Lumea ca ziar. A patra putere: Caragiale* (Editura Humanitas, 2011), Ioana Pârvulescu subliniază faptul că universul ficțional caragialian e un produs al fascinației presei, al fervorii jurnalismului, al presiunii subiectelor din presa vremii, într-o argumentație demnă de atenție, cu toate că, din desfășurarea demonstrației eseiste nu absentează anumite *partipris*-uri ce plasează sub semnul incertitudinii viabilitatea unor ipoteze. Subiectele, clișeele, formele și formulele de proveniență jurnalistică sunt identificate corect, decupate cu minuție și analizate cu aplomb. Lumea secolului al XIX-lea e oglindită în operă și prin intermediul acestui paralelism gazetărie/ ficțiune, sau prin reliefașarea unor sugestii ale intertextualității ce transcriu raportul dintre viață și text, dintre realitatea așa cum este ea și glisarea ei în pagina de ziar. Structurată în șase capitole, *În căutarea unei lumi oglindite, Ocolul lumii cu viteza gazetei, În umbra gazetei, Caragiale, În umbra lui Caragiale, gazeta, Curajul lui Caragiale și Lumea ca ziar*, întregită cu *Note, Anexe* și un dosar de presă, cartea Ioanei Pârvulescu ne introduce în ambianța operei lui Caragiale prin lumea presei, demonstrând cu eficiență faptul că „umbra presei îl urmărește permanent pe Caragiale, fără sa-i încurce pașii”. Autoarea subliniază și faptul că valoarea estetică a textului caragialian nu e conferită de complicate mecanisme de structurare a viziunii sau a scriiturii, ci de „suflul vital”, de asumarea realului în grilă autentică, spontană, netrucată: „Caragiale păstrează și prețuiește viața în ciuda sau poate grație clișeului”. Ziarul, perceput de Ioana Pârvulescu drept o „metaforă cuprinzătoare” este unul dintre elementele care verifică și validează rezistența în timp a creației lui Caragiale, alături de „suflul vital” și de o tratare în grilă ambiguă, paradoxală a relațiilor dintre comic și tragic. Faptul că, așa cum observă autoarea, „întâlnirea dintre cele două personaje, presa și Caragiale, a fost un mare noroc al ghinionistei literaturi române” e pe deplin demonstrat. Lumea caragialiană, privită ca reverberație a gazetăriei, are un contur credibil, chiar dacă, prin această ipoteză sunt demolate multe poncife ale receptării, multe grile anchilozate de lectură, multe tabuuri nefirești. În capitolele *În umbra gazetei, Caragiale și În umbra lui Caragiale, gazeta* sunt identificate numeroase interfețe, interrelații, corespondențe între gazetărie și opera lui Caragiale, de la titluri, procedee, personaje, sintagme, la diverse știri, subiecte sau circumstanțe. Textul din ziar și textul operei lui Caragiale au aspectul unor vase comunicante, în care fluidul artistic se revarsă sau se retrage în funcție de imperativele și necesitățile creativității. Chiar dacă acest demers nu este unul sursologic sau comparatist, Ioana Pârvulescu reușește să pună față în față două lumi, una ficțională și alta nonficțională, a documentului gazetăresc, reușește să o definească pe una prin raportare la cealaltă, să le analizeze pe amândouă prin intermediul unor elemente și modalități comune, greu de eludat. Autoarea sesizează, desigur, curajul lui Caragiale de a prelua, preluca și transcende, prin asumare estetică, materialul jurnalistic, impur, inestetic, molozul gazetăresc, și de a-l transfera în domeniul expresivității și al literarității. Cartea Ioanei Pârvulescu este una delectabilă, prin scriitură, densă prin conținut, substanțială, prin retorica subtilă a argumentației, dar și provocatoare, prin seria de ipoteze fascinante pe care ni le propune, configurând o ramă conceptuală și analitică inedită pentru o operă ce nu a dus lipsă de exegeți și de exegeze. Prin această interpretare, opera lui Caragiale, ce părea a-și fi epuizat sensurile noi și motivațiile estetice inedite, capătă o anvergură nouă, un relief proaspăt și o nouă statură. Complicata între opera caragialiană și presă e una pe deplin demonstrabilă și demonstrată efectiv de un critic literar ce dovedește inventivitate în ipoteze, logică strânsă în argumentație și fascinație în expunere.

Simon Zsolt sau

Culoarea, carapacea poveștilor

Provenit dintr-o familie cu afinități artistice, Simon Zsolt pictor și grafician, a urmat cursurile Liceului de Artă din Tîrgu Mureș, ulterior continuându-și studiile la Institutul de Arte Plastice „Ion Andreescu” din Cluj Napoca (secția grafică și pictură) și la Institutul de Arte Plastice din Budapesta (secția grafică). Numeroase expoziții de grup și individuale în țară și străinătate l-au consacrat ca pe un artist în plină maturitate. Stabilizat de mulți ani la Budapesta, artistul Simon Zsolt nu și-a uitat urbea natală. Dimpotrivă, se întoarce cu drag ori de câte ori are ocazia, mărturie stând inclusiv ultima expoziție de la Tîrgu Mureș, itinerantă cu succes și la București, pe care a avut-o în tandem cu tatăl său, artistul Simon Endre. (Cora FODOR)

Scrisoare deschisă

La Milano voi fi singur

Adrian MUNTEANU

Câteva zile mai sunt până când se va deschide prima ediție a Tîrgului Internațional de Carte de la Milano. De mult se știe, aproape de la începutul anului, că printre cei trei scriitori din Europa, invitați de onoare ai manifestării aflată sub patronajul Consiliului Europei, alături de un nord irlandez și un francez, se numără și un român, subsemnatul Adrian Munteanu, autorul a șapte volume de sonete, membru al Uniunii Scriitorilor din România. De aproximativ o lună, organizatorii Tîrgului milanez m-au anunțat că am fost ales să mi se decerneze, într-o conferință de presă care va avea loc în 28 octombrie, ora 10, marele premiu al acestei ediții inaugurale a Tîrgului Internațional de Carte, premiul european NUX. Un sonetist român premiat chiar în patria lui Petrarca!

Pe parcursul lunilor din urmă, organizatorii au trimis adrese tuturor instituțiilor românești care își asumă sarcini culturale, adrese prin care anunțau că un scriitor român urmează să deschidă seria premiilor acestui eveniment, își exprimau „onoarea de a celebra cultura română în Europa”, și îi invitau să devină, în mod gratuit, parteneri ai manifestării. Singura lor obligație, mai mult morală, era aceea de a populariza evenimentul, de a se lăuda cu truda

(Continuare în pag. 6)

Caragiale, omagiat la Târnăveni

Biblioteca Municipală Târnăveni organizează marți, 6 noiembrie, de la ora 17.00, în Sala „Femina” a Casei de

Cultură „Mihai Eminescu”, **Simpozionul Ion Luca Caragiale**. Potrivit portalului *timaveni.ro*, vor lua cuvântul primarul **Sorin Megheșan**, prof. univ. dr. **Gheorghe Manolache**, de la Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu, prof. univ. dr. **Cornel Moraru** și lector univ. dr. **Eugeniu Nistor**, de la Universitatea „Petru Maior” din Târgu-Mureș, prof. dr. **Nicolae Victor Fola** și pr. prof. dr. **Aurel Hancu**, de la Colegiul Tehnic Târnăveni.

„DUPĂ MELCI”, în varianta unui colecționar mureșean

- interviu de Mihai SUCIU -

- **Fără a forța comparația, profesia de bază a Domniei-Voastre și pasiunea au ca numitor comun rigoarea. Și ca să nu fiu acuzat că fac reclamă mascată medicului ginecolog SORIN LUCIAN PUIA, vă propun să rămânem în teritoriul pasiunii. Nu vă răpim plăcerea să o denumiți și definiți.**

- Pasiunea a venit relativ târziu. Deja eram format în profesia mea; eram medic primar la Spitalul „Panait Sârbu” din București. Absolut întâmplător, jucându-mă cu fiica mea (prin 1981) pe malul mării, am descoperit frumusețea unei cochilii. Fără să știu nimic despre cochilia respectivă, mi-a venit ideea că aș putea să-ncep să colectez, pentru aspectul estetic, aceste piese pe care le creează natura. Ulterior, documentându-mă, am aflat că unul dintre primii colecționari de cochilii a fost Caligula, care, în momentul în care a ajuns pe malul Mării Nordului, intenționând să invadeze Anglia, și-a dat jos toți călăreții de pe cai și le-a zis: „Acum, adunați-mi scoici pentru colecție!” Ulterior, mulți, foarte mulți oameni de diverse profesii - dar în special biologi - colectează și colecționează cochilii. Există cluburi sau asociații ale colecționarilor de cochilii în majoritatea țărilor. Am făcut și eu un apel la colecționarii din România, dând un anunț la mica publicitate, să înființăm și noi o asociație, dar fără ecou.

Eu cred ca sunt printre puținii colecționiști și colecționari de cochilii - pentru că este o diferență între una și cealaltă! - am o colecție cât de cât onorabilă, nefiind profesionist. Sigur, există predecesori, personalități consacrate în biologia românească, începând cu profesorul Băcescu și terminând cu profesorul Grosu, membri ai Academiei, cu colecții particulare de cochilii.

- **Fără a a fi avut la dispoziție o armată, precum Caligula, ați colectat/ colecționat o armată de... cochilii. Cea mai mare parte realizată prin efort personal, efort demn de apreciat.**

- În mare parte, realizată pe plaiuriile natale. Până în '89, posibilitățile de a voiia pe alte meleaguri erau practic inexistente. Dar poate că este legată de zodia mea - GEMENII - faptul că îmi place să călătoresc, să caut. Ani de zile, între 1980 și 1990, am bătut malul Mării Negre, Delta, grindurile din Dobrogea. Nu știu să existe loc pe care să nu-l fi exploatat, colectând cochilii, fie actuale, fie fosile. Am străbătut și zonele fosilizate din țară: Strungulița, zona Argeșului, subcarpații din zona Prahovei, Apusenii. Dorința de a cunoaște m-a făcut să

inițiez această colecție. Dacă în momentul respectiv știam ce știu acum - pentru că, ulterior, mi-am achiziționat și o serie de cărți de specialitate - văzând cât este de vast domeniul și de complicat, poate că nu mă încumetam. Dar, începând, am continuat, fiind un om perseverent.

- **Cercurile s-au lărgit, drumurile s-au extins ulterior...**

- Am avut și o mare șansă: după '90, am voiajat mult pe linie profesională. În '92, prima mea expediție în Insulele Filipine, trimis de OMS pentru un curs de Sterilizare chirurgicală.

- **Nu ați precizat cifra la care se ridică piesele colecției Puia, dacă le aveți inventariate. Și cred că le aveți.**

- Am un dosar destul de riguros și adus la zi. În momentul de față, mă apropie de 30.000. Cifra exactă: 28.500.

- **Pentru comparație, o colecție Băcescu la cât se ridică?**

- Nu vă pot răspunde. Sigur, există și colecții mult mai mari. Sunt specii de cochilii de ordinul sutelor de mii.

- **Dacă tot am reconstituit niște itinerare, ce alte teritorii ați mai explorat?**

- Lucrând în planificarea familială, am bătut state cu excedent de populație din Asia și Asia de sud-est, Thailanda, Hong-Kong, Filipine, India, Emiratele Arabe Unite, Egipt.

- **De fapt, există niște zone definite și definibile dinspre aceste cochilii; le-ați călcat pe toate?**

- Nu, mai am multe! Sper ca anul acesta să rezolv și Africa de Sud, cu cochilii specifice. Nu am fost în cele două Americi și în Australia. Dar am avut marea șansă de a împlini aceste expediții cu activitatea mea profesională, un asemenea hobby fiind foarte costisitor, iar Marea Neagră cercetată și răscercetată.

- **Costisitor hobby, dar și încolțit de riscuri. Nu toate exponatele Domniei Voastre au fost recoltate la suprafață, multe presupunând imersiunea.**

- Pasiunea scufundării datează de după 1990, când nu mai eram atât de tânăr. Am urmat și un curs de specialitate. „Nu mai sunteți atât de tânăr, nu aveți probleme cu sănătatea?” am fost întrebat de instructor. Deși „mici probleme cu

sănătatea” am avut, am negat și am continuat. Și vreau să vă spun că pasiunea a fost răsplătită prin frumusețile pe care și le dezvăluie mediul marin subacvatic.

- **Cu cota aferentă de risc, spuneam.**

- În Thailanda, la o scufundare, m-am trezit nas-în nas cu o pisică de mare, care avea peste 1 metru. Sincer să fiu, m-am speriat. Altă dată, încercând să scot o cochilie de la 3 metri, am atins întâmplător o meduză de o jumătate de metru. Prudența m-a ajutat să depășesc asemenea momente, sau să le preîntâmpin.

- **Apropo, bună parte din colecție (exponate) fiind comestibilă, ați și... gustat-o?**

- De multe ori, am mâncat scoici, chiar dintre cele pe care le pescuisem. Doar cam 20-30 la sută sunt comestibile, restul nu. Melcii sunt specii puțin comestibile, doar cei ierbivori, majoritatea fiind carnivori.

- **Și câteva rarități are colecția Puia?**

- Exemplarul cel mai frumos și, pare-se, unic în România, este un CONUS GLORIA MARIS din Filipine, cochilie rară. Așa cum există în colecțiile de timbre evaluate, așa și la cochilii: sunt evaluate la bursa din Londra. Această cochilie are preț compatibil pe piața mondială.

- **Și nu-i prea departe ziua când și mureșenii se vor bucura de privilegiul comorii” Domniei-Voastre. Oricum, în tot l-ați deprins la Reghin.**

- Da, am învățat să înot în ștrandul de la Reghin, orașul meu natal. Fiind mureșean, mi se pare firesc să deschid o expoziție - deocamdată, provizorie -, dar colecția mea va rămâne la Muzeul din Tîrgu-Mureș, neavând în familie persoane la fel de pasionate de colectarea și colecționarea cochiliilor.

- **Pentru că aminteți de acel „trofeu” numit CONUS GLORIA MARIS, vom divulga că în „colecția” Puia se află și o glorie a THALIEI românești, DANA DOGARU pe nume, exemplar rar și bine cotelat la bursa valorilor artistice, partener tolerant, în calitatea de soție, vizavi de această pasiune „extravagantă” (și frustrantă!) a medicului Puia.**

Vă mulțumim și mult noroc în viitoarele explorări!

ANCA BLAGA

Pescar de lumină

Pescuiesc în apa timpului,
dar apa îngheață...

Mai înoată-mă viață,
redă-mă torentului!
Mai înoată-mă moarte,
spre ușa timpului!
De voi trece de prag,
voi fi bob de lumină,
mă voi topi în privirea
Celui ce ne alină.

Amprentă

Ceea ce tu citești nu e o simplă poezie,
e hoinăreala zborului meu nocturn.
Și nu e scrisă în cuvinte - este vie,
este amprenta clipei de acum.
Palpabil gând ce se așterne-n pagini,
candid și frust și fără înveliș,
el se deschide doar spre ochiul care știe
să descifreze vagi desene-n colivie.

O mână șterge, alta recrează:
un alt desen
un alt destin,
o altă poezie.

Dar ceea ce citești nu e o simplă poezie,
e hoinăreala gândului meu nocturn.
Și nu e scrisă în cuvinte - este vie -
este amprenta clipei de acum.

DEBUT • DEBUT • DEBUT

Lui Cioran

“Murim în jos”
scria Cioran,
și-n frunte avem ochi
din lemnul crucii,
iar între muzică și lacrimi
distanță nu-i.

Și-atunci,
de totu-i doar cădere
în pulbere și-n fiere,
împerechere bahică
în sâșait de șarpe
încolăcind blesteme,
de ce îngenunchem
cu ochii înspre El?
Vrem oare să se spele
scursura și veninul din noi
cu-agheasmă și cu miere?

“Murim în jos”
scria Cioran,
căci sus
este doar Unul.

Descompuneri și recompuneri

Reflexia chipului tău
înlăcrimează fereastra.
Umbrele noastre se duelează
pe viață și pe moarte.
Irisul meu se descompune:
un ciob - e ochiul tău verde
un ciob - e speranța
un ciob - e ateu.

Oglindă

La marginea unui gând
m-am regăsit mai bătrână.
Mai în răs, mai în plâns
aripile mi le-am strâns
în evantai de lumină.

Nu mi-am întors iarna
spre tine.
Am luat-o cu mine
și-am îngropat-o
la margine de cuvânt,
aproape de rădăcină.

Aiurăm

Monologăm.
Monologăm.
Cuvintele oricum nu vor ajunge la celălalt.
Ca-ntr-o exorcizare oprită-n fașă
înglutinăm cuvinte fără miez.
Coaja golașă
se poate umple cu orice.
Monologăm.
Ne suntem autosuficienți -
ne suntem eu și tu și ei
și dumnezei.
Monologăm.
Aiurăm.

Anca Blaga este profesoară de Limba și Literatura Română la Grupul Școlar “Constantin Brâncuși” din Tîrgu-Mureș. Este redactor-șef și coordonator programe și proiecte al revistelor școlare “Coloana” care apare de 12 ani și care în ultimii cinci ani a obținut Locul I la Concursul revistelor școlare din județ. (Cornelia TOȘA)

Poeme de Ioan VASIU

Curriculum Vitae

n-am timp să dau tăcerea împrumut
mi-e teamă de a ploii răzbunare
treptat iau dragostea de la-nceput
melancolia o învăț să zboare
adeseori furat de câte-un gând
mă pierd prin codrul calmelor cuvinte
fereastră sunt, deschisă, respirând,
un anotimp fantastic de cuminte
iar când se-ntâmplă să adorm târziu
se-aude doru-n mine cum suspină
și-alerg în vis precum argintul viu
spre-un fagure statornic de lumină
prieteni îmi spun de multe ori
că prea depozitez în suflet toate
și poate de aceea cad ninsori
prea timpuriu pe tâmpile-mi buclate
mă recunosc prea bine-n pruncii mei
ca-n trei glinzi privindu-mă deodată
un râu ce curge invers printre tei
cu apa de cerneală colorată
și dacă vrei să-mi scrieți - nu e greu -
sau să-mi telefonați din prietenie
mă veți afla ucenicind mereu
în casa denumită poezie...

Azil de bătrâni

adeseori ies în toiag la poartă
abia târându-și vârsta după ei
și-așteaptă vești zadarnic de la cei
ce i-au uitat demult...ce crudă soartă

încolonați ca pruncii de o șchioapă
cu mâinile zbărcite tremurând
înghit cu noduri hrana până când
le încolțește lacrima sub ploapă

trec zilele alene fiecare
și nopțile se scurg anevoios
li-i dor s-audă un cuvânt duos
să le aline sufletul ce-i doare

la marginea orașului departe
într-o clădire veche cu arini
mai dăinuie azilul de bătrâni -
o punte între viață și-ntre moarte...

Țărani arzând de neodihnă

trec carăle-ncărcate înspre sat
cu roadele pământului bogate
de-atâția nouri ceru-i sufocat
în toaca vremii vântul lacom bate

ca niște ruguri stau pe câmp țărani
și ard de neodihnă fiecare
târziu când frunza cade din castani
și zilele se chinuie să zboare

parcă speriate păsări trec spre sud
ninsoarea șade undeva la pândă
nebănuite simfonii se-aud
în tomna asta care nu-i prea blândă...

Toamnă transilvană

iar năvălește toamna prin sate transilvane
și desfrunzește codrii în stilul ei barbar
visează la ospete bătrânele codane
știuleții sar ca peștii din holde în hambar
trec carăle-ncărcate cu lemne înspre case
un ritual șagalnic cum altul n-a mai fost
abia-njugați trag boii, cu ciucuri de mătase,
ca să urnească munții în văi, la adăpost
fug către sud cocorii în stoluri lungi, pribege
și le petrec copiii c-un zâmbet diafan
pe pietre mari de râuri moșii-și ascut bricege
să încresteze-n grindă c-a mai trecut un an.

Dor de părinți

ne vinde toamna pentru cinci arginți
noiembrie lasă-n urma sa ninsori
ne-mbolnăvește dorul de părinți
când bat la ușă calme sărbători

din cântece ne facem adăpost
și din poeme ne-mpletim cununi
atât de melancolici n-am mai fost
de multă vreme, prietenii mei buni

o, așteptările-s tot mai fierbinți
zăpezile fac drumul înapoi
ne-mbolnăvește dorul de părinți
și noaptea îi visăm că vin la noi...

Supus cuvântului

promit să fiu de-acum băiat cuminte
să nu mai fluier în biserici deci
să nu-mi extrag măselele de minte
să nu beau ape minerale reci
promit să las să curgă râu-n pace
să nu visez cu ochii larg deschiși
să nu trădez vre-un fluture ce face
atâta curte florii din caiși
promit să dorm numai cu gura-nchisă
să nu vorbesc în somn că nu-i frumos
să las fereastra ploii-ntredeschisă
să fac drumul spre casă doar pe jos
promit să-nvăț iubirea să rămână
mereu datoare omului de rând
să merg eu și destinul mână-n mână
chiar de ne-mpiedicăm din când în când
promit să mă alătur celor care
se scaldă-n calmele melancolii
expediind mereu câte-o scrisoare
zăpezilor pe frunze arâmii

da nu știi dacă-n viață vre-o-da-tă
o să mă pot abține cât de cât
de-a nu vorbi în versuri albe tată
supus Cuvântului curat rostit...

Ce vină am ?!

dacă m-am născut într-o iarnă geroasă
dacă mă cheamă Ion ca pe tot român
dacă mă întorc destul de rar acasă
dacă-mi umple podul palmei fânu
dacă-mi populează vorbele dulci gura
dacă găzduiesc în memorie stoluri de porumbei
dacă în viață mai întrec uneori măsura
dacă un luceafăr doarme-n ochii mei
dacă stau de vorbă cu toamna pe un munte
dacă știu să revin în iubire pe brânci
dacă mă mai pierd printre lucruri mărunte
dacă visele mele sunt lacuri adânci
dacă-mi cunosc neodihna pe dinafară
dacă sângele meu nu e decât un râu
dacă aud cum se sinucide lumina spre seară
dacă mă înrudesc aici și cu lanul de de grâu
dacă încă aștept de la voi o scrisoare
dacă mi-e dor din când în când de furtuni
dacă sărutul mi-e cald ca o floare

ce vină am pentru toate acestea
spuneți-mi voi prietenii mei buni !?!

Poeme de Magda HAN

Trenul altcuiva

nu știu cine-o fi scris scenariul ăsta
și mai ales nu știu ce caut eu în el...
seamănă tot mai mult cu un tren personal
ce are destinații imprecise,
lăsându-și pasagerii în gări desfigurate,
fără peroane și fără săli de așteptare...
ei doar coboară cu întrebările cusute-n buze
și umbrele lor mai aleargă încă o vreme
în urma trenului,
cam până la prima cruce a Sfântului Andrei
unde își leapădă toate visele
chiar și pe cele încă nenăscute...
și totuși cine-o fi scris scenariul ăsta?
și care-ar trebui să fie locul meu în el?
m-am săturat să tot privesc pe geam
cum se-ngustează calea-n urma mea
și mi se pare ciudat să văd cum liniile-i paralele
parcă se-ntâlnesc undeva, în spatele retinei...
e clar că m-am rătăcit în trenul altcuiva,
în timpul altor oameni pe care nu-i cunosc...
poate că ar trebui să cobor
la următoarea gară
și să alerg înapoi spre mine
cam până la prima cruce a Sfântului Andrei...

Rugă

O vreme am lipsit din propria mea viață,
am fost plecată...
nu mă-ntrebați pe-unde-am rătăcit
căci nu mai știu nimic...
îmi amintesc doar clipele în care
am început s-alerg înspre lumină,
lumina-aceea blândă în care L-am găsit...

Mă aștepta ca-ntotdeauna, resemnat, pe cruce,
acolo unde cuiele i Le-am înfipt
în palme și-n călcâi...
O, Doamne, mă mai iartă înc-o dată,
încă o dată șterge-mi lacrimile din priviri,
coboară înc-o dată de pe cruce
și mă ridică din mocirla în care am căzut,
mai luminează-mi sufletul încă o dată
și pacea ta cea sfântă pune-mi-o în gând...

Te rog lisuse, mai învață-mă o dată
cum pot să iert, cum să trăiesc, cum să nădăduiesc...
arată-mi CALEA,
spune-mi ADEVĂRUL,
dă-mi VIAȚA,
ca împletindu-le pe toate adânc în minte,
pe Tine, Doamne, să Te regăsesc...

Certitudine

Știu cu certitudine
că atunci când o sa beau
ultima înghițitură de vin
o să fiu cu adevărat spălată
de toate păcatele...
dar voi, ca niște becșnici,
încă veți mai continua
să ridicați mâinile
pline cu pietre...

Grafica: Nicolae STANCIU

<http://graficadestanciu.blogspot.ro/>

TEATRUL NAȚIONAL TÂRGU - MUREȘ

50 de ani de interculturalitate

Cultura și arta legitimează existența

unei comunități, iar teatrul este

semnul distinctiv al acesteia.

Teatrul Național din Târgu-Mureș

face din acest oraș unul din centrele

artistice importante, românești,

regionale și europene.

Între 7-11 noiembrie 2012,

Compania "Liviu Rebreanu" a

Teatrului Național Târgu-Mureș

aniversează 50 de ani de la fondarea,

în 1962, a trupei în limba română,

eveniment de mare importanță

într-un oraș a cărui viață artistică stă

sub semnul interculturalității.

Vreme îndelungată, această com-

panie a contribuit la prestigiul teatru-

lui, sprijinind identitatea comunității

și deschizând-o spre colaborări

internaționale de prestigiu, în emulație

artistică de cea mai bună calitate cu

colegii de la trupa maghiară.

Anul 2012 marchează împlinirea a 50 de ani de la fondarea, la Târgu-Mureș, a trupei române, care avea să joace din 1962 și până astăzi în același teatru și cot la cot cu trupa maghiară, ambele trupe colaborând, dar păstrându-și identitatea, sub semnul a ce numim azi interculturalitate. Este o ocazie care invită la rememorare, analiză și repunere a valorilor comunității locale în context național, dar și la deschidere, evaluare obiectivă și raportare la teatrul internațional.

Misiunea noastră: Normalitate prin cultură!

www.teatrnational.ro

Ministerul Culturii și Patrimoniului Național
Teatrul Național Târgu-Mureș
Compania Liviu Rebreanu

DIN
PROGRAMUL
ANIVERSAR:

7-11 noiembrie
2012

• Spectacole invitate din țară și de peste hotare (BROKENTALKERS - Irlanda, TEATRUL SPĂLĂTORIE - Republica Moldova, TEATRUL ANDREI MUREȘANU - Sfântu Gheorghe)

• Lansarea Colecției TEATRU DE BUZUNAR - editată de Teatrul Național Târgu-Mureș și Universitatea de Artă Târgu-Mureș

• Premieră: AMURGUL BURGHEZ de Romulus Guga, regia: Anca Bradu (Compania Liviu Rebreanu)

• TEATRU RADIOFONIC în colaborare cu Radio Târgu-Mureș

• conferință, spectacole-lectură, concerte, workshop-uri și expoziții

540349 Târgu-Mureș • P-ța Teatrului nr. 1 • spectator@teatrnational.ro • Bilete: Agenția de Bilete a Palatului Culturii - 0265-261420, 0372-758230 • Casa de bilete a teatrului - 0365-806865 BILETE ȘI ABONAMENTE ONLINE: www.biletmaster.ro

PROGRAM: 7-11 noiembrie 2012

MIERCURI, 7 NOIEMBRIE

11.00 - DESCHIDERE FESTIVĂ - VERNISAJ EXPOZIȚIE

16.00 - SALA MICĂ - Lansarea colecției Teatru de Buzunar: Monica Săvulescu Voudouri, UN REGE LEAR (Jurnal de repetiții - Radu Penciulescu)

18.30 FOAIER SALA MARE - Lansare carte Laurențiu Blaga, GUGA

19.00 - SALA MARE - AMURGUL BURGHEZ de Romulus Guga, regia Anca Bradu

22.00 - FOAIER SALA MARE - COCKTAIL INAUGURAL și cafe-concert

JOI, 8 NOIEMBRIE

16.30 - FOAIER, SALA MICĂ - Lansarea cărții FLORI DE MINĂ, de Székely Csaba (colecția TEATRU DE BUZUNAR)

17.00 - SALA MICĂ - FLORI DE MINĂ de Székely Csaba, regia Sebestyén Aba

20.00 - FOAIER, SALA MICĂ - Lansarea cărții MEDE/EA de Roxana Marian

20.30 - MEDE/EA, un spectacol de Roxana Marian

VINERI, 9 NOIEMBRIE

10.30 - Universitatea de Arte, FOAIER - Anca Benera și Arnold Estefan, PACTA SUNT SERVANDA - performance intercultural

11.00 - 14.00 - Universitatea de Arte, FOAIER - Masă rotundă, 50 DE ANI DE INTERCULTURALITATE / în pauză lansarea cărții POVEȘTILE ORAȘULUI de Sorina Bota

15.30 - 16.45 - TEARUL ARIEL, SALA MICĂ - Prezentare workshop ARTA ACTORULUI, Miklós Bács (studentii anului III actorie Facultatea de Teatru în lb. română și Facultatea de Teatru în lb. maghiară UAT)

17.00 - SALA MICĂ - CLOACA de Maria Goos, regia Theodor Cristian Popescu

19.00 - SALA MARE - SPECTACOL INVITAT, IRLANDA-BĂIATUL ALBASTRU, regia Feidlim Cannon și Gary Keegan (BROKENTALKERS)

21.00 - SALA PARKING - Concert ADA MILEA

SĂMBĂTĂ, 10 NOIEMBRIE

11.00-14.00 - SALA MARE - Teatrul Național: SPECTACOL FESTIV preluat de Televiziunea Română

16.30 - FOAIER, SALA MICĂ, Lansarea cărții 50 DE ANI ÎN 50 DE SECVENȚE de Zeno Fodor

17.00 - SALA MICĂ - PRAH de Spiró György, regia Cristian Ioan

18.30 - FOAIER SALA MARE - Lansarea cărții PE CULMI ȘI MAI JOS de Ion Calion

19.00 - SALA MARE - CARMINA BURANA de Gigi Căciuleanu

21.00 - FOAIER SALA MARE - COCKTAIL FESTIV

DUMINICĂ, 11 NOIEMBRIE

11-13.30 UNIVERSITATEA DE ARTE TÂRGU-MUREȘ: Spectacol lectură, în colaborare cu UAT și PAV (Italia) urmat de discuții cu publicul, în prezența autoarei: LINIE MOARTĂ de Letitia Russo, regia Marius Oltean

16.30 - FOAIER SALA MICĂ - Lansarea cărții SCENE ÎN DIA-LOG de Anca Rotescu

17.00 - SALA MICĂ - SPECTACOL INVITAT, REPUBLICA MOLDOVA - ROGVAIV, regia Bogdan Georgescu (TEATRUL SPĂLĂTORIE, CHIȘINĂU)

19.00 - SALA MARE - SPECTACOL INVITAT - MELANCOLIA ȘI MISTERUL UNEI STRĂZI de Horațiu Mihaiu (TEATRUL ANDREI MUREȘANU SFÂNTU-GHEORGHE)

Pe lângă spectacole și întâlniri, vor avea loc două ateliere la Teatrul Ariel: ARTA ACTORULUI (Miklós Bács) și scriere dramatică (LETITIA RUSSO)

În fiecare seară se va transmite un spectacol radiofonic pe unde RADIO Târgu-Mureș, partenerul nostru media.

CULOAREA, CARAPACEA SIMBOLURILOR

de Cora FODOR

Format în zona întrepătrunderilor tehnicilor grafice cu multiplele lor posibilități de exprimare creativă, artistul Simon Zsolt se simte deopotrivă stăpân și stăpânind la fel de bine și zona de pictură. Prima impresie și caracteristică frapantă a lucrărilor sale este triumful culorilor pure puse cu vigoare, îmbrățișând în pigmenții lor simboluri și mituri provenite din variate zone de cultură și folclor. Se realizează astfel un sincretism între stările și emoțiile pe care culoarea e capabilă să le provoace și între forme și imagini extrase din tradițiile timpurilor patriarhale, cu iz de vase arheologice, culese prin ochiuri de vitralii medievale sau înșfăcate din iureșul luptelor lui Ladislau cel Sfânt.

Artistul Simon Zsolt se manifestă ca un fov contemporan cu nostalgia spațiilor legendare ale căror simboluri le amalgamează în creuzetul propriei imaginații rezultând noi narațiuni scrise în vopseluri cu penelul. E un univers care abundă în efervescența imaginației, în simfonia notelor ascuțite în care fiecare formă, fiecare suprafață vibrează sub intensitatea culorii la concurență cu eleganța liniei.

Compozițiile se eliberează de corsetul delimitativ și asfixiant al ramei, zăgăzurile celor patru laturi sunt rupte și se intră pe tărâmul formelor neregulate. Pictura părăsește astfel bidimensionalul și tinde spre respirația volumetrică. Decupajele în lemn sunt juxtapuse sau, de

spus în forme directe.

Pictura bogată în sensuri poetice, religioase sau mitice, seduce și învăluie privitorul stârnind resursele interpretative ale fiecăruia dintre noi.

Și pentru că această peregrinare prin încrângătura semnelor, simbolurilor și formulărilor imagistice ale

civilizațiilor lumii să se producă nu doar la nivel mental ci și concret, anul trecut, selectarea artistului cu exponatele sale i-a dat posibilitatea participării la Bienala de la Beijing. Acest lucru i-a permis o inedită incursiune într-o cu totul altă lume, într-o cu totul altă dimensiune de percepție profund stimulative, în țara cu una dintre cele mai vechi școli de artă grafică și caligrafică. Tocmai această tradiție le-a sădit chinezilor acel profund respect față de artist, materializat nu doar la nivel verbal-laudativ, impalpabil, ci concret, prin sprijinirea materială consistentă a acestei bresle. Escapada orientală i-a stârnit o dată în plus imaginația, rezultând o serie de lucrări de pictură și grafică inspirate din această experiență. Desenul în tuș, serigrafia, litografia, aquaforte sunt câteva dintre tehnicile pe care Simon Zsolt le-a folosit deopotrivă în această suită, găsind satisfacție în rezultatul experimentelor îmbinării lor.

Aceeași plăcere de a mixa tehnicile, o regăsește și în pictură: pasteluri onctuoase se insinuează în ductul acrilului iar praful cretei se așterne în pete intermitente, așa cum se întâmplă și cu lucrarea *Cioban*. Din vâlvătaia culorilor primare rezultă suratele lor complementare, care își etalează cu orgoliu puterea de persuasiune care

subliniază mesajul. Acesta e prins în metafora dualității regăsită atât în prezența celor două animale păstorite: cea roșie cu rol destructiv versus cea albastră; în binomul ascendent-descendent: lelea-șarpe; în perechea indisolubilă zi-noapte, peste toate caligrafiind figura umană a cărui aureolă face trimitere la Iisus păstorul cel bun. Pe același principiu al contrariilor se construiește și lucrarea *Baba cu vise* și din nou frapează culorile crude potolite de albul siluetei feminine cu opulențe boteriene. *Rapsodia clovnului* invocă universul comico-tragic specific circuitului iar sunetul muzicii devine palapabil prin coardele vioarei încorporate lucrării antrenând jiumbușlucurile celor doi saltimbanci puși cap în cap. Sângele țâșnește pe hornul *Vânătorii de balene* ca o victorie a schimbării

rolurilor: vânătorul devenit vânat plutește într-o mare de sânge. Nici Sfântul Ladislau și legendele legate de el nu au fost neglijate, lui dedicându-i un întreg ciclu de desene *Imagini imaginare* cuprinzând detaliile din jurul fiecărui moment esențial din viața sfântului rege.

Astfel, poveștile se înlănțuie fără sfârșit hrănindu-se permanent din imaginația debordantă a povestitorului artist...

multe ori, încălecate în mai multe straturi care conferă profunzime și adâncime. Straturile se regăsesc și la nivelul suprafeței prin jocurile de suprapuneri: contur, culoare, desen. Decupajele devin suporturi pentru avalanșa de culoare și simboluri. Aceste contururi nu sunt niciodată aleatorii. Ele marchează limitele unui personaj sau al unei forme-sinteza care cuprinde povestea din interior precum copertele unei cărți gata de citit. La nivel ideatic, sunt straturi sau stratificări de simboluri extrase din felurite culturi și filozofii, venite de pe paliere foarte variate de timpuri.

Lucrările sale cu un caracter declarativ-descriptiv dar destul de bine încifrat în imagini-simbol intercalate, narează în economia spațiului pictural, simultan pe trei paliere: în compoziție, cromatică și mesaj. Vaste aplaturii de roșu, albastru, galben sau verde saturat suportă fericit desenul care delimitează siluetări mai mult sau mai puțin pronunțate demonstrând necesitatea aproape nelipsită a prezenței umane. Abstracționismul nu-și are locul în acest spațiu foarte cald și foarte apropiat de privitor. De multe ori, ludicul și fina ironie, ascund adevăruri grele de

Scrisoare deschisă

La Milano voi fi singur

(Continuare din pag. 1)

și izbânda scriitorului care îi reprezintă. Pentru aceasta, sigla instituției respective ar fi tronat pe site-ul Târgului milanez de carte. Singura instituție care a răspuns acestei invitații a fost Primăria Brașov, orașul meu natal, a cărei siglă se poate vedea pe site-ul

www.saloneinternazionalelibro.it.

În privința instituțiilor centrale din România, de la Ministerul Culturii până la I.C.R., televiziuni și radiouri, TĂCERE!!! În prelungirea aceleiași inexplicabile atitudini venite de sus, nici o editură din România nu va fi prezentă la Milano. Totuși, cu o bunăvoință remarcabilă, organizatorii au vrut să dea consistență prezenței românești la prima ediție a evenimentului din nodul Italiei și au invitat, suplimentar, o excelentă interpretă din țara noastră, pe Maria Răducanu, care va susține un recital. În plus, pe cheltuiala organizatorilor, s-a editat un pliant de prezentare a scriitorului premiat, pliant intitulat „Șoaptele clipei – Parole sussurate dall'istante”, care conține un CV în ambele limbi și un grupaj de sonete traduse în italiană excelent, cu mare probitate profesională, dăruire și sensibilitate de poetul Eugen D. Popin. Pliantul va fi distribuit în câteva sute de exemplare în perioada manifestării de la Milano. După cum putem trage concluzia, străinii și-au făcut datoria cu prisosință, o colaborare pe care o apreciez ca deosebită, pilduitoare, și pe care mi-aș dori să o văd și în România.

Din afara țării și-a exprimat dorința de a fi partener al Târgului Ambasada României la Roma. Numai că totul urma să rămână la nivelul unei declarații. O persoană din cadrul ambasadei, răspunzătoare de legăturile cu comunitățile românești din peninsula, doamna Ramona Raus, a schimbat, o vreme, amabile mesaje cu organizatorii, promițând că, neîntârziat, va fi la Milano, la ceremonie. Apoi schimbul de mesaje a încetat brusc. Aflu abia acum că, între timp, persoana respectivă a fost mutată, are alte însărcinări la București, pe principiul că diplomații, ca mai toate persoanele din administrație, inclusiv specialiștii de toate categoriile, trebuie musai schimbați - ca să preiau o sintagmă folosită într-un clip publicitar - ca izmenele, după cum bate vântul politichiei.

Organizatorii de la Milano au invitat-o pe doamna Raus să participe la eveniment, pe cheltuiala lor, fără să știe că, între timp, nu mai era în Italia.

În aceste condiții, înțelegând că trebuie să fac tot ce pot de unul singur, simțind o greutate pe umerii mei, o responsabilitate care nu era legată numai de persoana mea, am început să-mi ocup timpul cu contactele, împărțind bucuria premiului ce urmează să-l obțin. Nu am cerut nimic nimănui. Doar să se știe, să ne bucurăm împreună. Am schimbat mesaje inclusiv cu doamna Ramona Raus care, amabilă, a sugerat, la un moment dat, o acțiune de prezentare în capitala Italiei, sub egida Academiei de România. Mi s-a indicat că trebuie să mă adresez directorului acestei instituții, domnul Mihai Bărbulescu. I-am scris, spunându-i de premiul ce urma să-l obțin și oferindu-mă să susțin un recital de poezie, eu fiind, în egală măsură, un actor care mă produc deseori cu ocazia diferitelor manifestări pe care le organizez, cu instrumentiști sau de unul singur. Cei ce m-au văzut într-o manifestare de acest gen știu că nu mă fac niciodată de râs. Nu aveam pentru aceasta nici o pretenție financiară. Doar avansam rugămintea de a fi cazat pentru o noapte, până voi lua avionul de întoarcere. Răspunsul Academiei a fost cel mai concis: Tăcere. Am repetat mesajul după o lună, cu același rezultat. Dacă în cazul relației cu un român o asemenea atitudine e aproape firească, pentru că noi suntem învățați cu impolitețea autorităților, m-am întrebat care este imaginea pe care și-o fac străinii despre instituțiile românești dacă acest procedeu al întârzierilor în răspuns sau chiar al ignorării mesajelor primite s-ar continua și în alte situații? Și m-am întrebat, în prelungirea dialogului cu mine însumi: în cazul instituțiilor culturale nu funcționează obligativitatea de a răspunde, cel mult în 30 de zile, la adresele pe care le primesc? Adică personalul din cultură nu are nici o obligație legală, trăiește în disprețul legilor, nu trebuie să-și justifice în niciun fel activitatea sau inactivitatea, nu trebuie să arate în vreun fel dacă își merită salariul, deloc de neglijat, desemnarea pe târâmuri mult mai tihnite?

M-am adresat ICR-ului de la București, oferindu-mi, în același context, serviciile. Nimic, nici măcar un cuvânt de felicitare sau unul de refuz. Am scris celei mai apropiate filiale față de Milano a ICR-ului, filiala de la Veneția. Le-am spus că mă voi afla la Milano în perioada 26-29 octombrie și îmi ofeream sprijinul pentru realizarea unei acțiuni. Nu ar fi implicat decât costurile de transport pentru o aruncătură de băț. Mi s-a răspuns că programarea unor eventuale manifestări nu se poate face, din rațiuni financiare, decât de pe un an pe altul și numai dacă aprobă Bucureștiul. Care rațiuni financiare, m-am întrebat, dacă eu eram acolo, lângă ei, ajuns pe banii organizatorilor de

la Milano, nu pe banii statului român? Ar fi trebuit doar un pic de inițiativă, de bun-simț și de dorință de a face ceva. Anul următor, și în ideea în care propunerea ar fi fost acceptată de București, deși cred că a fost doar o pasare de responsabilitate, ar fi însemnat costuri de transport din România în Italia. Dar cine să gândească la aceste aspecte economice mărunte - continuam eu să mă întreb de unul singur - când în România se cheltuiesc, cu generozitate, sute de mii de euro pentru promovarea unor autori și a unor opere traduse în zeci de limbi pe bani publici, numai cu voga speranță că se va ajunge la un mare premiu internațional, se dau burse pe criterii doar de unii știute, se fac deplasări costisitoare, se organizează în lume evenimente de multe ori cel puțin dubioase, oricum nereprezentative, în urma unor desemnări netransparente de persoane indicate de mai marii vremelnici ai instituțiilor culturale, cei care stabilesc ierarhii pe un colț de birou, în disprețul absolut al publicului, singurul care va decide, în final, ce îi place și ce nu, ce va rezista după trecerea timpului?

Revistele literare mari nu au catadicsit nici ele să anunțe evenimentul, măcar în două rânduri. Cum să miște vreun deget, din moment ce nu fac parte din grupul „consecrat” al truditilor condeiului, îmi plătesc singur sau cu banii unor sponsori privați cărțile pe care le scot, nu sunt prieten de bodegă cu nimeni, nu sărut mâna șefilor, nu le fac urări la ziua aniversară, nu sunt înregimentat politic, deci nu sunt? Cum să reacționeze altfel publicațiile când propria Uniune a Scriitorilor, printr-un reprezentant al ei, a dat telefon la Brașov, președintelui de filială, ca să-l întrebe cine sunt și de unde am răsărit?

Ca dovadă a faptului că, probabil, este o degradingoladă totală în evidențele instituției, nu se cunoaște cine sunt membrii, ce fac ei, ce realizări, neîmpliniri sau doleanțe au, temporarii ocupanți ai funcțiilor de conducere comportându-se aidoma sediului de pe Calea Victoriei, care este gata să se prăbușească. Ar fi fost mai cinstit să-mi dea chiar mie telefon, să ne auzim în direct. I-aș fi spus că sunt membru al Uniunii de câțiva ani, e adevărat, târziu, pentru că târziu am început să scriu, că îmi plătesc conștiincios cotizația anuală, că nu am cerut burse, bani pentru publicarea cărților mele, nu am primit bani pentru participare la lecturi publice, nu am fost delegat în comitete și comiții și nu am cerut zile de odihnă în stațiunile unde o mai fi având edificii Uniunea. Singurii care au răspuns, felicitându-mă, urându-mi succes, au fost unii „colegi de suferință literară” și cititorii. Cei peste 10.000 de prieteni de pe facebook, de pe site-uri literare, cei ce mi-au citit cărțile, cu care m-am întâlnit accidental la manifestări, adică cei cărora le sunt destinate sonetele mele. Mie îmi este de ajuns, pentru mine aceasta este proba recunoașterii. Se adaugă gestul organizatorilor de la Milano, indiferența la ierarhiile și sugestiile din țară. Au decis așa cum le-a dictat conștiința, au ales pe cine au considerat ei, nu ce li s-a sugerat de către alții. Să fie clar, nu îi cunosc, nu ne-am întâlnit încă față în față, nu am fost niciodată la Milano, dar am o mare prețuire pentru atitudinea lor, pentru demnitatea și independența lor.

Așa se face că la Milano, în 28 octombrie, ora 10, voi fi singur la conferința de presă și în momentul în care mi se va decerna premiul. Poate vor mai apare câțiva români, care au aflat de eveniment de la mine, de pe site-uri și de pe facebook, pentru că ambasada noastră nu a transmis nimic comunităților românești cu care ar trebui să fie în contact, nu a suflat o vorbă. În timp ce pe site-ul ambasadei există o pagină numită „prezențe culturale românești”. Știți ce conține acea pagină? ESTE GOALĂ!!! Aflu în ultima clipă că schimbările la ambasadă au fost masive, inclusiv ambasadorul, nu există încă un înlocuitor, iar un binevoitor secretar II pe probleme politice, Lavinia Enii, m-a sunat cerându-și scuze pentru neînțelegerea de care nu el este răspunzător, venit de numai o lună la Roma, și anunțându-mă că, probabil, va fi prezent la premiera consulului nostru la Milano. Probabil.

Așa se face că la Milano nu voi reprezenta nici o instituție din România. Mă voi reprezenta pe mine însumi și pe toți truditarii din țară ignorați ca și mine. Extrem de trist mi se pare ca lipsa de reacție a oficialităților să se facă cu atât de mare evidență, cu stridență și impolitețe. Aproape dureros, dar specific nouă.

La întoarcere le spun tuturor că nu mă interesează felicitările nici unei instituții, nu voi răspunde la invitațiile nimănui, nu voi fi monedă de schimb în campania electorală. Înainte de toate, ca să se întâmple ceva bun în țara asta, trebuie să se treacă la o reconstrucție morală. Până atunci, mărturisesc sincer că tot mai mult în ultima vreme regret că nu m-am născut pe alte meleaguri, unde unde omul să aibă un preț real și unde înțelesul cuvântului demnitate să mai fie încă apreciat și cultivat.

Adrian Munteanu

www.adrianmunteanu.arts.ro

DESPRE SINGURĂTATEA FIINȚEI OMENEȘTI

Eugeniu NISTOR

Poet liric și meditativ, preocupat aproape exclusiv de tematica religioasă, cu o intensă activitate în ultimii douăzeci de ani, Iacob Coman face parte dintr-un nou val de literatură, afirmați îndeosebi în perioada postdecembristă - aceea a caligrafilor fini care, fără a avea la activ un palmares bogat și fără a fi considerați creatori constanți în agora noastră culturală (cum ar fi, bunăoară, laureați la diverse concursuri și festivaluri naționale sau colaboratori la prestigioase publicații literar-culturale etc.), au debutat direct în volum, neținând seama de necesitatea epuizării treptate a fiecărei „etape” de creație. Numai așa ne putem explica faptul că după apariția volumului de debut - *Și să-l cunosc pe El... I* (1990) - autorul publică în serie nu mai puțin de patru cărți de versuri: *Și să-l cunosc pe El... II* (1993), *Plângerea ultimului geniu* (1997) *Dorm oglinzile* (1998), *Tăciunile Sfânt* (2003) și mai păstrează, pentru orice eventualitate, un volum de inedite, intitulat *Amintiri dintr-o iubire*.

Unite de tematica religioasă, cărțile lui Iacob Coman se individualizează totuși, fiecare, prin unele nuanțe specifice, imprimate de suflul autorului și de gravitatea rostirii mărturisitoare a acestuia. Ardelean prin origine, este firesc să găsim în versurile lui Coman măcar ceva din imnica liturgică a marelui poet al Ardealului din secolul nu de mult încheiat - Ioan Alexandru -, care se raportează în cărțile sale direct la o geografie și la un tip de peisaj cu precădere rurale, aceasta în timp ce aici cadrul spațio-temporal nu este fixat în coordonate prea precise, având largi dimensiuni sufletești și „dezmarginiri” intenționate metafizice. Faptul în sine nu este ceva negativ, căci abandonarea relațiilor mai strânse cu tradiția noastră poetică ține, în peisajul literar contemporan, de dorința și de obsesia autorilor pentru originalitate cu orice preț - aceasta mai ales într-un timp în care cineva apasă tot mai puternic pe pedala accelerației, astfel încât, la o ușoară răsucire înapoi, constatăm cu ușurință că poeții tineri de mai ieri-alaltăieri s-au trezit bătrâni peste noapte iar cei aflați în faza timidelor încercări ale începutului acum câțiva ani, au devenit și ei rapid maturi, sub ochii deloc îndurători ai străvechii zeități păgâne Cronos!

Și, totuși, volumele lui Iacob Coman au fost receptate, la vremea ieșirii lor în lumină, de către unii critici și publiciști avizați ai fenomenului literar, fapt ce ne sugerează, oarecum, că „viața tihnită” din Cetate a poetului n-a dispărut chiar de tot în zilele noastre și că *lucrarea* lui încă se mai bucură de atenția unei părți a publicului-cititor. Recenzenții au remarcat eforturile poetului de a cuprinde și a structura în versurile lui orizonturi imagistice marcate de pecetea originalității, ca și străduința de a-i imprima cuvântului un fior liric subteran, plin de candoare și duioșie.

Nu altfel stau lucrurile în acest (al treilea) volum de versuri, intitulat *Plângerea ultimului geniu* (1997), suferind o reevaluare din partea autorului în vederea includerii în volumul antologic *Integrala 50*, parcă tocmai pentru a sublinia încununarea gândului poetic la capătul unui șir de cărți care s-au dorit a fi, cu intenție după câte se pare, o alcătuire trioligală!

Avem aici, așadar, un amplu poem simfonic al singurătății și neliniștilor ființiale, structurat în 13 cicluri: *Și să-l cunosc, Pe prispă la pământeni, Spre-nveșnicire, Umbre, Perle, La „Podul de vama”, Cu mine de vorbă, Slovă curgând, Scrișori Laodiceei, Imagini, De vorbă cu tine, Născându-se în nor și Plângerea ultimului geniu*, aceasta din urmă fiind un fel de poezie-epilog. Destul de variate ca manieră de abordare, versurile lui Iacob Coman oscilează de la limpezimea și naivitatea folclorică din primele pagini („Chip de formă / Chip de piatră / Chip de mamă / Chip de tată / Chip de toate / Chip de pom / Nu-i nimic în chip de Om...” - *Chip*), până la simplismul banal al limbajului rustic („Lacrimi / Bătute de-o năfrămuță / Frunze / Bătute de vânt / Cal / Bătut de scorbaci / Pedepsit azi de Tata...” - *Lacrimi*) și la declamațiile cu iz de anamneză platonice. Căci ecurile din poetul imnelor, despre care aminteam, și din alții liricii ardeleni (Șt. O. Iosif, Oct. Goga, Ion Horea) sunt tot mai vizibile în ciclul *Perle* și în următoarele, aburul lor răzbătând nostalgic din chiar îndepărtata sa copilărie: „Flori înghețate sunt pe geam / Și apa e-nghetată în fântână / Mă duce-un dor spre ce nu am / Mă duce-ncet ținându-mă de mână / Aud afară lemnele cum crapă / Și stelele zâmbesc cu dinți, a frig...” - *III*, sau „Eram la desfăcat de cucuruz / În tinda cu podea de lut / Și povesteam de ploile de toamnă / Și despre lume cum era la început...” - *VII*. Atmosfera prinde, din când în când, să se coloreze stilistic și expresiv: apare metafora florii imaculate de măceș, a izvorului, a punții de lemn și a lăzii de pe cuptor, apare imaginea duioasă a mamei care curăță baraboi etc. Dar totul dispăre sub vălul invocațiilor religioase, vâl sub care regăsim și ceva din litaniiile lui Ioan Alexandru: „Mi-e dor Doamne / Mi-e dor să-ți mai cânt / Mi-e dor Doamne / Mi-e dor să-ți mai plâng...” - *Mi-e dor Doamne*.

Îngenunchiat și scufundat în rugă sub vastitatea cupolei divine, prin litaniiile sale și încercările de săgetare a imensităților cosmice și sufletești, prin construcțiile sale pline de virtuți lirice, Iacob Coman participă la sondarea misterioaselor zone metafizice, de care reușește, uneori, să se apropie în chip fericit tocmai prin proba de foc a metaforei și prin gingășia gândului poetic.

O lacrimă...

Nelu MĂRGINEAN

La intrare-n sat, chiar lângă tabla cu vopsea scorojită și cu pete mari de rugină pe care cu greu se mai poate citi numele localității, e un stejar bătrân și chilav. Așa l-am știut de mic copil, poate a trănit vreodată în el sau vreun vânt puternic i-a smuls o cracă, cea dinspre drum. Alte două crăci groase și falnice se-ntind înspre râpa prin care-i tăiat drumul. Parcă-ncearcă să se prindă de pământul argilos și cleios brăzdat adânc de șuvoaiele ploilor.

Pe partea cealaltă e un nuc la fel de bătrân poate ca și stejarul numai că are coroana rotundă și deasă, ușor aplecată spre drum. Cei doi copaci formează o poartă parcă...

N-am mai fost demult prin sat... pe-acasă... N-am mai avut pentru ce să vin. Spre rușinea mea, nici măcar de Sâmbăta Floriilor când se face pomana anuală a morților, n-am mai fost de ani buni. De mormintele alor mei are grijă o verișoară mai îndepărtată.

Am oprit mașina acolo în marginea drumului, lângă tabla cea ruginită. Primele case ale satului sunt la o zvârlitură de băț. Se vede turla bisericii, argintie și înfiptă în cerul plumburiu de toamnă venită parcă prea devreme. Se vede și livada... bătrână și ne-ngrijită, cu meri crăpați și contorsionați. Mi-i închipui pe oamenii din sat, oameni care erau falnici și-n putere când eu eram copil, la fel de îmbătrâniți precum merii din livada pe care altădată o știam falnică și plină de rod.

Închid ochii și mă-ntorc în vreme... Aud clar în urechi mugetul vacilor, tălăngile oilor, lătratul câinilor târziu în miez de noapte friguroasă de iarnă... Aud ploaia răpăind pe acoperișul de țigla al fânarului în timp ce eu stau înecat pe jumătate în otava ce abia de-am băgat-o cu tata la adăpost. Aud pe dobașul satului făcând în gura mare nu știu ce anunț important pentru sat. Și-l mai aud parcă și pe Tica a lui vecinu Petrea strigând tare la maică-sa care trebăluiește prin ogradă: "Mamăăăă... ăsta-ntr-ăstăaaaaa?", semn că tocmai se-ncălța și nu nimerea care picior în care papuc trebuia vârat... Se-aude tropot de cal undeva pe pietrișul drumului... Se simte de undeva mirosul divin al pâinii abia scoasă din cuptor. Și clopotele bisericii se-aud vestind vreo sărbătoare sau vreo trecere a cuiva în lumea de dincolo...

Doamne... fă să se-ntoarca timpul înapoi... Nu pentru mine... pe mine lasă-mă așa cum sunt. Dar restul... restul fă-l la fel ca acum patruzeci de ani. N-aș mai pleca... Nuuuu... De bună seamă că n-aș mai pleca...

Simt o lacrimă făcându-și loc pe sub pleoape... O las să lunece fierbinte și udă pe obrazu-mi uscat... E-un bob mărunt de apă, dar mână cu el pe obraz în jos un ocean de dor...

Drumul spre premiul Pulitzer

Mădălina POJOGA

Miercuri, 10 octombrie, în cadrul proiectului Storytelling 2012 desfășurat în Aula Magna a Universității Petru Maior din Tîrgu Mureș, au fost prezenți doi câștigători ai premiului Pulitzer, jurnaliștii Jacqui Banaszynski și Alex Tizon.

Printre invitați au fost prezenți studenți ai Universității, jurnaliști de la ziarele locale, dar și elevi reprezentanți ai Colegiului Național Unirea.

Evenimentul a constat în prelegerile celor doi jurnaliști urmate de o sesiune de întrebări, iar la final proiectul de storytelling al Sorinei Bota.

Primul care a luat cuvântul a fost Alex Tizon, absolvent al Universității Stanford și care a predat la prestigioasa Universitate Harvard.

Alex Tizon a câștigat premiul Pulitzer în 1997 pentru un articol investigativ. Acesta urmărea corupția și neregularitățile din programul pentru locuințe oferite comunităților de amerindieni.

Acesta a declarat că în viața oricărui jurnalist există un punct de cotitură care începe să-i contureze cariera. Pentru Tizon, acesta a avut loc când era corespondent la Seattle Times și a realizat un articol despre portretul Americii după evenimentele din 11 septembrie 2001. Acesta a străbătut America și a realizat un portret pentru fiecare din cele 13 orașe vizitate cu sintagma „Cum fac față americanii acestei noi realități?”

Un alt articol important pentru Tizon a fost acela despre populația pe cale de dispariție din anumite zone din Alaska. El a pornit de la un mic articol abstract despre problemele de mediu înconjurător și a ajuns la o întreagă poveste – un portret al unei comunități dintr-un mic orășel din Alaska cu o populație care de-abia atinge 150 de locuitori. Prin acest articol, Tizon a reușit să dea comunității o identitate prin intermediul propriei ei povești, poveste de care localnicii nici măcar nu erau conștienți.

Întrebat ce sfaturi ar da jurnaliștilor care doresc să scrie povești de succes, Tizon a declarat că în primul rând trebuie să-ți urmezi pasiunea, cu toate că la început poți avea dubii. Pentru a scrie o poveste trebuie să-ți cultivi simțurile, în special să înveți să asculți, dar și să ai ochii unui copil care nu scapă nimic din tot ce e în jurul lui. Astfel tot ce vezi poți transmite prin cuvinte.

După prelegerea lui Alex Tizon, a luat cuvântul Jacqui Banaszynski, șef adjunct al ziarului Seattle Times. Aceasta a câștigat premiul Pulitzer în 1988 pentru materialul „AIDS in the Heartland” care spune povestea unui cuplu de fermieri homosexuali.

Jacqui a mărturisit că secretul unei povești este să scrii ceea ce ție ți-ar plăcea să citești. Astfel, la începutul carierei sale de jurnalist, Jacqui a realizat un articol despre o comunitate din Etiopia unde avea loc un război civil. Novice în ale meseriei, dar și condițiile grele din tabăra de refugiați au demoralizat-o, dar poveștile oamenilor din comunitate au făcut-o pe Jacqui să realizeze care îi este scopul, și anume să-i ajute pe acei oameni prin intermediul reportajului ei. Satisfacția ei a fost că în curând după apariția articolului, comunitatea din Etiopia a primit ajutoare pentru a supraviețui.

Un alt articol important pentru Jacqui Banaszynski a fost necrologul pe care l-a scris în urma decesului mamei sale, care a murit de Alzheimer. Deși a crescut la o fermă, aceasta a fost o femeie puternică în jurul căreia s-au creat amintiri incredibile care într-un final au dus la crearea poveștii pe care Jacqui a scris-o în necrolog.

Seria de povești „AIDS in the Heartland”, pentru care a câștigat premiul Pulitzer, a creat controverse deoarece în acea perioadă în Statele Unite ale Americii, subiectul homosexualității era unul tabu.

Timp de un an, Jacqui a asistat la viața cuplului Dick Hanson și Bert Henningson, Hanson fiind bolnav de SIDA. La începutul reportajului nu se știa finalul, iar Jacqui a fost de față la cele mai dureroase momente ale celor doi.

Cu toate că au fost oameni care i-au ajutat, au existat persoane care nu doreau să aibă de-a face cu ei și că ar trebui să plătească pentru păcatul lor. Din ultima categorie face parte și familia lui Dick Hanson căruia i-au interzis să-și vadă nepoții.

Deși trecuseră 20 de ani de la publicarea articolului și primirea premiului, Jacqui a vorbit și de scrisoarea pe care a primit-o de la una dintre nepoatele lui Hanson care i-a mulțumit pentru că i-a dat ocazia, prin intermediul articolului, să-și cunoască unchiul. Astfel, pentru Jacqui, satisfacțiile nu au fost doar materiale.

Din punct de vedere motivațional, Jacqui a declarat că nu trebuie să te dai bătut până când nu știi că ești bun la ceva. Pentru a scrie o poveste trebuie să te dedici în totalitate, să fii curios, dar și să ai al șaselea simț și anume inteligența emoțională.

Cele două prelegeri ale jurnaliștilor Alex Tizon și Jacqui Banaszynski sunt o experiență pe care orice viitor jurnalist ar trebui să o aibă. Nu doar pentru sfaturile practice în scrierea unui articol, dar și pentru poveștile incredibile ale celor doi și a dedicației și pasiunii de care dau dovadă.

“Venea din timpul diez”: despre nebuni și vise

Georgeta MOVILĂ

De o atmosferă efervescentă și un pitoresc inedit, *Venea din timpul diez* este genul de carte pe care o devorezi savurându-i fiecare cuvânt. Și, atenție!, hohotele de răs ce însoțesc lectura lasă urme adânci. Sub semnul satirei, Bogdan Suceavă jonglează cu mai multe registre: între răs și plâns, între nebunie și vis se derulează, cinematografic parcă, povestea României în tranziție.

Acțiunea centrată pe existența a două secte de orientare neocreștină, avându-i ca protagoniști pe Vespasian Moisa, Învățătorul născut (de două ori!) cu harta Bucureștilor pe piept, și pe Ștefan cel Mare reîncarnat, Salvatorul țării, „omul absolut al românității”, Ioan Vodă cel Cumplit într-o viață anterioară, este dinamică, delirantă. Construcția narativă a cărții abundă de conexiuni, aluzii și analogii surprinzătoare, iar realismul necruțător se împletește cu elemente de realism magic, forța iluziei amintindu-ne de fascinanta lume a lui Borges, iar pitorescul, setea de fantastic, de senzațional - de romanele Isabellei Allende și ale lui Gabriel Garcia Marquez.

Dintre toate teoriile fantasmagorice, mistico-magice și pseudoștiințifice, deformatoare de realitate sau, mai degrabă, infrareale, ce străbat romanul, cea a lui Iulius este captivantă în naivitatea ei. Colectionar al săruturilor lui Nichita Stănescu, recitator de „pupuri”, acesta este convins că fiecare pas strivește un poem. Printre bizarerii, veți descoperi și caracterul inițiativ al limbii române și soluțiile încriptate din sânul ei la diverse probleme (cum ar fi chelia).

Umorul sănătos, irezistibil și ironia fină, ce ascund în substrat gravitatea întregului scenariu, reies din pleiada de personaje exotice, dintre care merită amintit ofițerul de securitate Trăistaru, iradiat într-o misiune în Uzbekistan și transformat în motan, dar și din scenele în care politica se amestecă cu credința, credința cu știința și știința cu prostia. Lupta dintre ștefaniști și sataniști, finalizată cu punerea de-a valma a răniților într-un salon de spital și cu aruncarea medicului de gardă de la etajul doi, este antologică, fiind demnă de o Țiganiadă postmodernă.

Venea din timpul diez surprinde structura de adâncime a imaginarului societății contemporane românești, accesând ceea ce e esențial și aproape instinctual, ușurința cu care mistificăm și mitizăm, dar și ilogicalul patriotismului aflându-se în tocul caracteristicilor culturale puse în lumină. De aceea, romanul poate fi tratat ca o fișă socio-psihologică din care se desprinde portretul românului din prima jumătate a anilor '90 (și nu numai): „Poporul român are câteva particularități temperamentale ciudate. Întâi de toate, e de neînțeles cum e cu puțință ca niște simțăminte naționale atât de puternice să se manifeste la un popor din rândurile cărora emigrează atâția. Așa și cu minunile la români. Ele nu urmează vreo regularitate. (...) Ceea ce găsec eu tulburător la români, și asta ar merita o investigație mai atentă, este tocmai faptul că nebunia în grup are toate șansele să se manifeste la un popor cu puternice tendințe de adunare în turmă. Și mai mult, e ciudat că nici psihiatrii, nici sociologii, nici politologii, nimeni nu se pronunță cu claritate: ce nu merge la oamenii aceștia? Nimeni nu analizează cu atenție cauzele acestei profunde crize ideatice. Căci este o criză de idei. E suficient ca o idee oarecare să plutească în aer și gata, produce o sectă fundamentalistă, oameni care sunt gata să ucidă în numele acestei idei. E ca și cum tot ce ar zbură ar îngheța în aer. Așa și cu ideile. Cum răsar, cum își capătă cea mai monstruoasă materializare. Sau, în alte cazuri, cea mai ridicolă.”

Venea din timpul diez este, așadar, povestea României post-decembriste, în care tranziția este sinonimă cu deriva, o țară în care profeții vin și pleacă sub ochii unui popor însetat de miraculos. „Cu acest popor de nebuni n-ai scoate-o la capăt nici dac-ai fi Hristos însuși venit a doua oară”, spune cel din urmă profet, accentuând grav acest fatal perpetuum mobile al iluziilor și viselor neîmplinite.

Nu întâmplător Bogdan Suceavă a ales ca motto pentru cartea sa un fragment din Craii de Curtea-Veche. Identitatea noastră este tributară întrepătrunderii bizare de balcanism și occidentalism, iar România civilizată e încă un vis. Până una alta, „que voulez-vous, nous sommes ici aux portes de l'Orient, où tout est pris à la légère.”

Apărută în 2004, cartea a fost reeditată la Editura Polirom, în anul 2010.

Agencia imobiliara
GULDEN HOUSE

MEMORIA TIPARULUI - Mărturii ale presei mureșene de altădată

La cinema în Târgu Mureșul interbelic

de Angela Măgherușan Precup (angelaprecup@yahoo.com)

Odată cu începutul perioadei interbelice, cinematograful a cucerit la Târgu Mureș un public în continuă creștere, devenind o activitate culturală obligatorie pentru orașenii mai vechi sau mai noi. Atribut al modernității alături de alte noutăți contemporane cu el precum automobilul sau aparatul de radio, cinematograful a devenit în scurt timp una dintre activitățile de destindere preferate ale târgumureșenilor.

În anii '20 filmele care rula la cele două cinematografe ale orașului, **Cinematograful Transilvania** și **Cinematograful Orașului** erau mute, acompaniate de un pian sau de o orchestră care, în funcție de calitatea prestației, putea ajunge să reprezinte o atracție mai mare decât filmul în sine: „De după paravanul iudaic de bobotează se vaietă de stau să-ți sară măselele, o rapandulă de pian. Nu știu, coardele lui sunt păcătoase ori mașina automată care le zdrăngăne. [...] Sunt câțiva ani de atunci. În cinematograful cânta o orchestră țigănească. Și sala totdeauna era ticsită. Mergeai la cinema cu îndoitul scop de a vedea un film și a auzi o bucată bună de muzică. Azi, pianul din cinema în loc să aducă lumea, o gonește.”

Primele anunțuri în limba ro-

mână cuprinzând programul cinematografulor târgumureșene se regăsesc în 1920-1921 în paginile ziarului *Ogorul*, prima publicație românească independentă din istoria presei mureșene. Mai emancipați în plan cultural grație deschiderii mai mari a mediului economico-social local, reghinenii au avut încă din 1907 posibilitatea de a asista la un spectacol cinematografic², ceea ce a creat aici un nivel mai mare de exigență din partea publicului, după cum o arată zierele orașului: „Cinematograful orașului Reghin – cu mare bucurie trebuie să constatăm – în ultimul timp ne prezintă cele mai bune filme cari s-au turnat mai de nou. [...] Desigur publicul amator va aprecia jertfa ce face Conducerea Cinematografului aducând aceste mari filme, cari sunt foarte costisitoare. Noi ne vom face o plăcută datorință, avizând sosirea filmelor bune și descriindu-le, în măsura ce ne va permite spațiul.”³

În 1930 Primăria Târgu Mureș, care avea în administrare cinematograful orașului din Palatul Culturii, a achiziționat un aparat de proiecție a filmelor sonore, atrăgând și mai mult public către noul produs cultural și răspunzând astfel cererii formulate în acest sens de presa locală: „În

orașele mai mari, cinematografele demult nu mai rulează filme mute. Filmele sonore le-au luat locul. Suntem în plină ascensiune a civilizației. Admirabila idee a Primăriei de a procura și pentru orașul nostru mașina pentru film sonor a fost salutată de toată suflarea omenească.”⁴

În 1935 are loc la Târgu Mureș și proiecția primului film sonor românesc, prin prezentarea peliculei „Bim-Bam” la cinematograful orașului, despre care relatează publicația *Glazul Mureșului*: „Atenție! Primul film sonor românesc! Marți, 16 iulie a.c., ora 9 dimineața, va rula la cinematograful orașului «Bim-Bam» cu Stroe și Vasilache, primul film sonor românesc. Pentru provinciali intrarea gratuită.”⁵

Filmele „de mare regie” – după expresia publicației *Înainte*⁶ – proiectate în săli răcorite „în continuu cu mașina” beneficiau chiar de prezentarea ultimelor noutăți legate de viața și activitatea artistică a protagoniștilor: „Celebra vedetă americană Jeanette Mac Donald a fost dată în judecată de către directorii unui teatru parizian. Celebra Jeanette încheiase un contract pentru a juca în «Văduva veselă» a lui Lehar. Amânând din zi în zi sosirea la Paris și trecând cu mult termenul din contract, directorii au cerut daune numai un milion franci.”⁷

Cronica cinematografică apărută în 1924 în paginile ziarelor românești⁸ devine o constantă și în presa mureșeană, poziționată uneori chiar pe prima pagină, între articolele de fond.⁹ Reputați artiști dramatici din capitală susțin conferințe pe marginea rolului câștigat de cinema în societate.¹⁰ Iar creșterea importanței și a gradului de difuzare a peliculelor determină în mod firesc dezbateri pe tema impactului cultural al noii forme de artă. Astfel, revistele culturale de anvergură ale perioadei analizau din perspectivă artistică producțiile care circulau în România și criticau cinematograful comercial, promovând inovația și specificitatea noii arte.¹¹ La rândul său, presa mureșeană interbelică prelua ecourile acestei dezba-

teri, argumentându-le prin prisma experienței locale: „Cinematograful servește pentru răspândirea multelor cunoștințe și pentru suplینirea multor goluri în creșterea omeniirii. Este un minunat mijloc pentru a face legătura între minunățiile și descoperirile științei și lumea mare care n-are nici timpul, nici ocaziunea și nici starea materială de a se ține la curent. Este un dascăl iscusit care grăește și pe placul celui învățat și pe înțelesul celui mai simplu. Uneori însă poate să răspândească gânduri greșite și înveninate și să fie păgubitor multimii. Cinematograful este dară un meșteșug frumos și folositor, dar poate deveni și primejdios.”

Într-un mediu marcat de o pronunțată concurență culturală româno-maghiară¹², așa cum era cel al Târgu Mureșului interbelic, cinematograful nu a scăpat nici el de transformarea în obiect de negociere. Începând din 1927 noua Lege a teatrelor a trecut controlul cinematografulor în subordinea Ministerului de Culte și Arte, creând astfel posibilitatea obținerii unor beneficii financiare pentru societățile culturale precum *Astra*.¹³ Drept urmare, Despărțământul Mureș al Asociațiunii, prin ziarul său *Astra*, a solicitat Primăriei Târgu Mureș și primarului Bernády György luarea în administrare a cinematografului orașului dar cererea a fost respinsă în octombrie 1927: „Nu ne supără și nici nu ne surprinde nici conținutul și nici forma neromânească a acestei hârtii emanată de la o autoritate românească” scria atunci directorul *Astrei*, Ion Bozdog. „În răspunsul Primăriei noi nu găsim jignire atâta vreme cât hotărârile au fost de interes comun orașenesc și votate și de membrii români. Faptul însă că-n gazetele locale și din Cluj conducerea neromânească a Primăriei răsufle ușurată și se bucură de un nesucces al unei societăți culturale românești ne stoarce indignarea.”¹⁴ Din acest punct, problema cinematografului local devenea subiect de controversă, construită pe marginea repertoriului cinematografic,

a ilustrației muzicale a peliculelor proiectate sau a naționalității personalului angajat aici.¹⁵

1. *Cinematograful din Reghin, în Sămănătorul*, Reghin, anul VI, nr. 6, aprilie 1930, p. 3.
2. Gr. Ploșteanu, *Aspecte ale vieții culturale din Reghin în epoca modernă, în Reghinul cultural*, vol. I, Biblioteca orașenească Reghin, 1982, p. 38.
3. *Diverse*, în *Credința*, anul I, nr. 5 / 15 iunie 1933, p. 4.
4. *Filmele sonore, în Sămănătorul*, Reghin, anul VII, nr. 5, 10 februarie 1931, p. 2.
5. *Știri și fapte, în Glazul Mureșului*, anul II, nr. 30/7 iulie 1935, p. 4.
6. *Cinema, în Înainte*, anul I, nr. 2, 9 octombrie 1932, p. 3.
7. *Noutăți cinematografice, în Înainte*, anul I, nr. 2 / 9 oct 1932.
8. Marian Petcu, *Jurnalist în România. Istoria unei profesii*, Comunicare.ro, Buc., 2005, p. 49.
9. *Cronica cinematografică, în Astra*, anul I, nr. 44, 29 septembrie 1927, p. 1; *Cronica cinematografică, în Actualitatea*, anul II, nr. 4-5, 12 ianuarie 1929.
10. *Teatrul și cinematograful, în Glazul Mureșului*, anul I, nr. 2, 29 noiembrie 1934, p. 3.
11. Doina Curticăpeanu, *Cinematograful în revistele românești de avangardă, în Studii literare. Din istoria presei culturale și literare românești*, Catedra de literatură română, comparată și teorie literară a Universității din Cluj-Napoca, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1987, p. 198.
12. Nae Antonescu, *Reviste din Transilvania*, Biblioteca Revistei *Familia*, Oradea, 2001, p. 296.
13. *Raportul general prezentat comitetului central al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român – Astra” asupra lucrărilor și situației sale de gestiune 1927/1928, în Transilvania*, anul 59, nr. 12, decembrie 1928, p. 962.
14. I. Bozdog, *Refuzurile Primăriei, în Astra, Târgu Mureș*, anul I, nr. 45, 6 octombrie 1927, p. 1.
15. vezi *Necuviință sau inconștiență, în Astra*, anul I, nr. 49, 3 noiembrie 1927, p. 1 și *Tot pentru cinematograful, în Astra*, anul II, nr. 8 (60), 26 ianuarie 1928, p. 3.

Cinematograful din Tg-Mures Palatul Cultural.		
Luna lunie.		1921.
Program Săptămânal:		
22. Miercuri:	— — —	Fiul prădător.
23. Joi:	— — —	Magnus ca atlet.
24. Vineri:	— — —	— — —
25. Sâmbătă:	— — —	Magnus ca atlet.
26. Duminică:	— — —	Maternitatea.
27. Luni:	— — —	— — —
28. Marți:	— — —	Sora Maria.

Programul Cinematografului Orașului în varianta anului 1921, publicată de ziarul *Ogorul*, anul II, nr. 25, 22 iunie 1921, p. 3.

CĂLĂTORIND PRINTRE CLASICII LITERATURII UNIVERSALE · CĂLĂTORIND PRINTRE CLASICII LITERATURII UNIVERSALE

Nelu Mărginean vă recomandă:

www.ecartionline.info

Istanbul - Orhan Pamuk

Orhan Pamuk este poate cel mai renumit scriitor contemporan turc. Autor al mai multor cărți de succes, este laureat al Premiului Nobel pentru Literatură în anul 2006 pentru „descrierea sufletului melancolic al orașului lui natal și a simbolurilor de contrast și sinteză culturală pe care acest oraș le înmănușează”. În anul 2005, i-a fost intentat un proces de către un partid naționalist turc deoarece a admis genocidul turcilor împotriva populației armenice și kurde în timpul Imperiului Otoman, lucru care nu este recunoscut oficial de către Turcia. În urma protestelor internaționale, procesul nu a mai avut loc.

Istanbul este o lucrare autobiografică și dacă Orhan Pamuk își așterne pe hârtie cu o inegalabilă măiestrie copilăria și o parte din tinerețe, am putea spune că însuși orașul Istanbul scrie despre sine, cu o la fel de inegalabilă măiestrie. Fără motive tragice, Pamuk scrie cu durere despre trecut, făcându-ne să înțelegem că pentru a înțelege străvechiul oraș, trebuie să fii melancolic, să ai acea stare care definește pe oricare locuitor al Istanbulului. Născut într-o familie înstărită dar în declin material, Pamuk își leagă trăirile și emoțiile de cele ale orașului, descrie locuri și lucruri pe care tu ca neistanbulez nu le vei descoperi sau înțelege niciodată. Descrie de asemenea nehotărârea locuitorilor Istanbulului între a se occidentaliza sau a rămâne ancorați în trecutul cu tradițiile lui. În ce-l privește pe el, va rămâne un tributar al trecutului și tradițiilor, el locuind și la cei peste 50 de ani în aceeași clădire în care s-a născut, găsindu-și liniștea în plimbările pe malul Bosforului sau pe străduțele vechilor cartiere ale Istanbulului. În cartea sa, Pamuk nu amintește aproape deloc de marile atracții turistice ale orașului. În schimb descrie locuri care aproape nu se văd cu ochiul liber dacă nu trăiești mai mult timp în Istanbul. Și știe s-o facă... Știe să povestească cu deosebită sensibilitate despre mama sa dar și mai bine despre prima dragoste.

Este o carte de o frumusețe și o sensibilitate aparte și în același timp, o carte ușor de citit.

LitArt

Publicație lunară de cultură.
Apare la Târgu-Mureș sub egida
onorifică a Asociației Scriitorilor.
ISSN: 2067 - 5240

Tipărit la S. C. Udvarhelyi Hirado SRL
Odorheiu Secuiesc.
Tiraj: 1500 de exemplare

EDITOR: PFA GIURGEA ADRIAN ARMAND

Parteneri editoriali: **Societatea Scriitorilor, Editorilor și Tipografilor Mureșeni; Editura “MUREȘ” și www.cultura.inmures.ro**

Colegiul onorific: Cornel MORARU, Al. CISTELECAN, Iulian BOLDEA, Eugeniu NISTOR, Zeno GHIȚULESCU

Redactor-șef: Adrian A. GIURGEA

Redactori-colaboratori: Cora FODOR, Dumitru-Mircea BUDA, Mediana STAN, Mihai SUCIU, Laurențiu BLAGA, Cornelia TOȘA, Angela MĂGHERUȘAN-PRECU, Rudy MOCA, Ioan GĂBUDEAN, Nelu MĂRGINEAN

Adresa de corespondență: Târgu-Mureș, str. George Enescu nr. 2. E-mail: redactia@litart.ro

Conținutul editorial al revistei poate fi găsit și pe internet la adresa www.litart.ro

Editorii nu își asumă responsabilitatea opiniilor exprimate de autori în materialele publicate.